

ARTKIT

Se je ves živi pesek na planetu posušil?

Razstava Roka Predina *Prestopno leto v Kiblinem* razstavišču na Glavnem trgu predstavlja Novo vas 2 kot intimno topografijo umetnika, ki je devetdeseta leta, leta svojega otroštva, preživel v tistem delu Maribora

Melita Forstnerič Hajnšek

Na razstavi v galeriji artKIT na Glavnem trgu je serija štirih slik, ki so videti kot klasična platna v okviru, a to niso. *Prestopno leto* je njen naslov, avtor pa akademski slikar, ilustrator, oblikovalec, animator, scenograf, glasbenik **Rok Predin**. Četverica podob prikazuje mariborsko blokovsko naselje z dvoriščem v Novi vasi 2 z nenavadnimi stanovalci v še bolj nenavadni človeški komediji naše polpreteklosti, polni nostalgij in citatov pa tudi umetnostnozgodovinskih referenc.

V sozvočju z ožjim in širšim okoljem so nastajala dela, ustvarjena digitalno, natisnjena na nosilec in uokvirjena, dimenzije posameznega dela so 105 x 105 centimetrov. Predin torej ni izbral "klasičnih tehnik". Slika je le videti kot napeto platno pod okvirjem. Digitalno stiskana podoba se malo pretvarja, da je klasična slika, ki se spogleduje s historičnim, flamskim slikarstvom. Z ironijo zrcali vse te umetnostnozgodovinske trenutke, posodobi jih in naredi lokalne in globalne hkrati. Dela so poklon mestu in "svetu, ki me je zgradil", pravi avtor.

Slike so v štirih letnih časih, ki omogočajo hiter vstop v zgodbo in so zgolj okvir za prikaz različnih temperamentov, ter poustvarjajo generični blok iz Predinovega otroštva. Intimno topografijo je legitimiral v silovito in celo-

vito likovno metaforo. Slike delujejo historično, breughelovsko ali kot Manetovi Seniki. "Ideja so bili prav breughelovski gomazeči svetovi," prizna avtor. Njegove vaške človeške komedije so bile navdih. Dramaturgija razstave in vsake posamezne slike je silno precizna. "Na nek način koncept zavaja," pravi Predin, "ker je veliko več v teh podobah, zgrajenih iz več plasti in mnogih drobnih detajlov, kot so pivovske flaše, teniske, kalorifer, avtomobili iz tistega časa, yugo in citroen. Vsak detajl na sliki vabi k podrobnejši analizi." Tudi kurent in helijev balon v obliki zvezde, ki ga vsi na dvorišču gledajo.

Veliko jih je iz njegove generacije, ki jih je umetniško vznemiril ta topos Nove vasi, S 23, Borove vasi v Mariboru. Tudi brat Andrej v mladostniškem romanu *Na zeleno vejo* popisuje te čase in ta prostor, pa Jan Bilodjerić v filmu *Slepilo*.

Hvaležen in specifičen vodnjak podob

"Po razpadu Jugoslavije in po tisti kratki vojni, ko je ogromno ljudi izgubilo službe, je postala Nova vas 2 brezvoljno, apatično okolje, brez prave perspektive, z izgubljeno identiteto. V ta vakuum ali centrifugo sprememb smo padli kot otroci tedaj čisto slučaj-

no. Zdaj lahko o tem govorim analitično, s pogledom nazaj, takrat pa je bilo vse preveč hipno in se je dogajalo s prevelikim vtisom, da bi lahko sploh sprocesiral. Zato sem rabil malodane dvajset let, da so se stvari precedile in da sem videl, da je to obdobje ne glede na depresivnost tudi bogat vir podob. Ne samo, da je ta vodnjak hvaležen, je tudi zelo specifičen. Maribor je napol ruralno, napol urbano, napol industrijsko okolje, vse neke vmes, nikjer pa čisto zares zasidrano. Tudi zato se mi zdi zanimivo, da se o tem pišejo knjige, delajo podobe, ustvarja glasba. V petem razredu sem izgubil sošolca, ker se je poročil. Šli smo ga obiskat, spoznali njegovo ženo. Dobil je avto za poročno darilo. To je ta ikonografija in moralo je biti res nekaj nenavadnega, da nas še zmeraj, še danes preganja."

Včasih se še sam sprašujem, kje sem zares ustvarjalno doma

Motiv iz svojega novovaškega otroštva je že uporabil v svoji kratki risanki *Back in the Day*, ga spomnim med ogledom razstave. "Moral sem usvojiti neko tehnološko znanje, da sem lahko te stvari iz otroštva začel poustvarjati. Ogromno 3D-modelov za računalnik najdeš na spletu, a to so tako specifične reči, da jih ne moreš dobiti na netu, na primer tiste prave Zlatorog flaške. Moraš jo sam oblikovati, enako klopce, blok, luči, neke specifične teksture. Zdej pa se lahko s tem igram. Prišli smo do zanimivega paradoksa, ko 99 odstotkov digitalne produkcije največ energije vlaga v to, da bi bila videti čim bolj analogno. Po eni strani je to absurd, po drugi pa govorimo o teksturah, ki jih je naše oko očitno tako vajeno, da jih moramo ves čas vpeljevati."

Igrivost z nekimi otožnejšimi temnejšimi podtoni je vseskozi prisotna na podobah. "Oboje mora biti. Ena od slik ima naslov *Živi pesek*. Bil je zanimiv fenomen, ki je nam kot otrokom buril domišljijo, današnji otroci pa sploh ne vedo zanj. Kot da je izginil iz fantazije. Ko sem bil mali, je v filmih vsak drugi padel v živi pesek in so ga reševali. Kot da se je ves živi pesek na planetu posušil in zdaj smo varni. Tudi to je bilo vredno zabeležiti."

Na Akademiji v Ljubljani je bil študent Metke Krašovec, pred leti je v Kibla Portalu združila mnoge svoje študente na nepozabni svoji zadnji razstavi (ker je umrla še v času razstave) *Prisotnosti*. "Najlepše na razstavi je bilo videti, kako različni smo. Ponavadi imajo profesorji svoje male klone, vedno bolj blede verzije lastnih tehnik in poetik. Pri Metki pa je bilo vsega - od Marka Jakšeta do Mitje Ficka in zelo različnih, zelo originalnih likovnih govoric."

Nobene preračunljivosti ni zadaj

Kako pa prehaja iz žanra v žanr, iz animacije v sliko, iz scenografije v video? "Včasih se še sam sprašujem, kje sem zares ustvarjalno doma. Ne morem si kaj, ne morem si pomagati, ko dobim idejo, moram nekaj narediti. Ne bi rad čakal, da se bo kdo drug spomnil narediti Novo vas 2 in slike iz tega. Mene ravno tako vodi zanimanje, nek iskreni vzgib. Nobene preračunljivosti ni zadaj. Hočem pač nekaj deliti in potem sem potešen. Pravkar končujem 15-minutni animirani film, ki naj bi bil do konca leta končan. Do vrata sem še zmeraj v animaciji, pred kratkim sem na radio poslal eno pesem, vse gre hkrati z mano. Upam, da nisem eden tistih, ki so dobri za marsikaj, ampak nikjer pa niso zares dobri. Ko nekaj vztraja in te pokliče zmeraj znova in znova in ne mine po dveh tednih, potem je treba dvigniti telefon."

Njegove scenografije v mariborski Drami in Operi, spomnimo samo na Partljičeve Mostove in bogove ali pa na opero *Marpurgi*, so prinesle čisto novo dožemanje vizualnih svetov na odru. "Pa to je šele začetek," pravi. "Tukaj imamo relativno zastarelo tehnologijo in režiserji so še zelo previdni, kar se tiče digitalnih, novih medijev. Ali pa

Rok Predin Foto: Sašo BIZJAK

jih postavljajo v zahtevne filozofske ekskurze, ki se mi zdijo strašno dolgočasni. Zakaj bi violino tehtali in gledali, iz česa so strune? Zakaj ne bi nanjo zai-grali? Enako je z digitalnim medijem na odru in drugod. Pokazal se bo na dolgi rok, kakšen je, saj je cel univerzum, ki smo ga šele začeli odkrivati. V teatru je na pretek možnosti, a je treba najti režiserja, ki ti zaupa, ki ima občutek za to. Imel sem srečo, z Igorjem Pisonom sem bil kreativni brat, podobno z Aleksandrom Popovskim. Takrat, ko me nekdo pokliče, so stvari že razčiščene in je pripravljenost na nove stvari visoka."

Rok Predin je najprej zaslovel v Londonu. Ko je delal pri animacijski produkcijski hiši Trunk Animation, je ustvaril vrsto kratkih animiranih filmov, reklamnih oglasov, glasbenih spotov, televizijskih špic za prestižne znamke. 2012. je ustvaril vrsto projekcij za britansko kraljico Elizabeto, ki so jih ob šestdesetletnici njene vladavine projicirali na pročelje Buckinghamske palače. Njegov kratki animirani film *One of a Kind* je leta 2014 v Stuttgartu prejel nagrado občinstva. Med njegove naročnike spadajo tudi The Rolling Stones, Elton John, U2, Take That in Madness, animiral je za Monty Pythone. Nedavno je sodeloval pri izvedbi animiranega spota za legendarno skupino The Beatles. Med drugimi je režiral reklame za Jaguar, Canon in Coca-Colo. Vrnitev iz širnega sveta in mednarodne slave v Maribor je presenetljiva? "Ko gledam nazaj, se je vse tako naravno sestavilo, kot da se ni moglo zgoditi drugače. S partnerico, ki je tudi slikarka, ilustratorka, Sara Šavelj, sva šla v London precej mlada in z veliko merco optimizma in naivnosti. Uspelo nama je splavati. Ko delaš za ljudi, katerih fan si, razmišljaš o drugih stvareh. Kvaliteta življenja v Sloveniji je še zmeraj relativno visoka v primerjavi z urbanimi središči Zahoda, kjer je bistveno več segregacije v ekonomskem statusu, nemilosti v odnosu do tega, kaj si lahko privoščiš in česa ne. Ko sva dobila hčerko, sem vedel, da ima v Londonu manj kvalitetno otroštvo, kot sem ga imel jaz v Novi vasi. Vseeno je tukaj svoboda, varnost, vse bolj toplo in človeško, čisto. Zato smo se vrnili v Maribor."

Razstavo zapirajo danes, 4. decembra. Predin razmišlja, da je šele začetek in da bo razstavo nekoč nekje nadgradil, nadaljeval.

5. Tone Kregar, zgodovinar in glasbenik:

"Ideja enotnosti je v osnovi romantična in nima veliko stika z realnostjo. Navidezna enotnost je možna samo v totalitarni ali utopični družbi, resnična enotnost pa je samo na pokopališču."

Glasujte za bob leta na vecer.com/bobleta

BOB
LETA 21

Prestopno leto: Poletje - Kurent Foto: Janez KLENOVŠEK